

Västmanlands läns museum
Kulturmiljö Rapport B
2013:B3

Himmeta missionshus

Restaurering av fönster

Antikvarisk medverkan

Sticklinge 3:11
Himmeta socken
Västmanlands län

Ia Manbo

Himmeta missionshus – restaurering av fönster

Antikvarisk medverkan

Sticklinge 3:11
Himmeta socken
Västmanlands län

Länsmuseets dnr: VLM 120051

Ia Manbo

Utgivning och distribution:
Västmanlands läns museum
Karlgatan 2, 722 14 Västerås
Tel 021-39 32 22
E-post: lansmuseet@ltv.se
Hemsida: www.vastmanlandslansmuseum.se

© Västmanlands läns museum 2013

Omslagsfoto: Missionshusets västra fasad efter fönsterrestaurering. Bildnr: Vlm_kmvIM- 2099

Foto: Där inget annat anges är fotografier tagna av Ia Manbo, Västmanlands läns museum.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2006/01172.

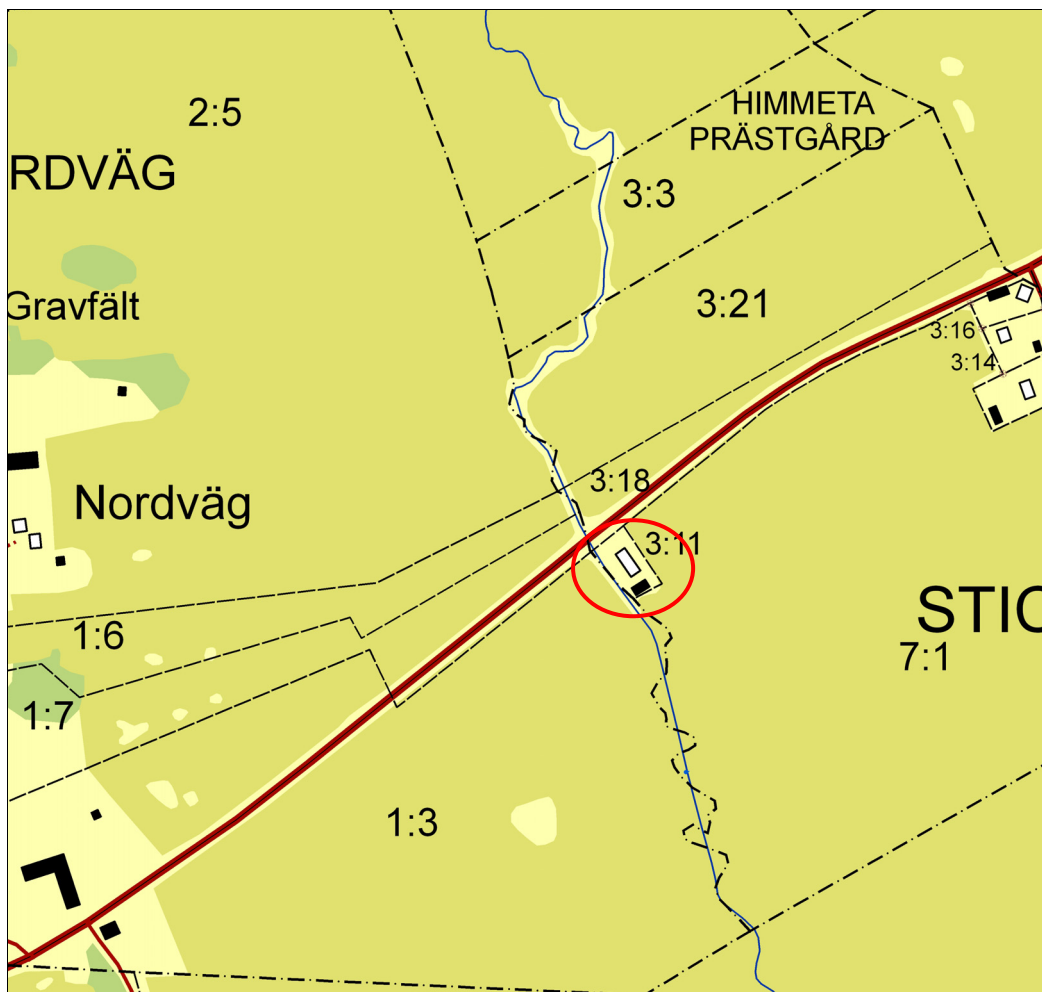
ISSN 1651-7342
ISBN 978-91-86511-61-6

Inledning

Byggnaden ligger solitärt invid vägen mellan Himmeta och Medåker och är väl synlig från samtliga väderstreck.

Fastighetsägaren Himmeta missionsförsamling har ansökt om byggnadsvårdsbidrag för att restaurera missionshusets fönster. Länsstyrelsen i Västmanlands län beviljade bidrag på 85 000 kr för åtgärden i beslut daterat 2011-12-21, dnr 434-4731-10. Fastighetsägaren utsåg Västmanlands läns museum till antikvarisk medverkande för ärendet. Arbetet genomfördes under sommaren 2012 med medverkan av byggnadsantikvarie Ia Manbo som även sammanställt denna rapport.

Utdrag ur digitala fastighetskartan 2004, skala 1: 5000. Den aktuella fastigheten är inringad.

Historik

Himmeta missionsförsamling bildades 1882. I september 1884 beslöt föreningen att uppföra ett missionshus av tegel i enlighet med ritningar till Kolsva Missionshus. Grundmur och sockel lades av stenhuggaren Falk i Björskog, och snickerierna utfördes av V. Tunell samt David och Johannes Danielsson, Himmeta. Murare Lundgren från Arboga med mannar uppförde missionshuset tillsammans med tolv man ur församlingen och väggarna ska ha rests

på nio dagar. Till hösten 1885 var missionshuset färdigt och kunde tas i bruk.¹ Ursprungligen fanns en mindre tillbyggnad baktill på missionshuset, vilken innehöll vaktmästarebostad. Efter att den rivits uppfördes det som kallas lilla salen med tillhörande kök samt lägenhet på övervåningen 1956–57.²

Missionshuset är uppfört i två sammanbyggda delar, den äldre stora salen och tillbyggnaden från 1956–57. Stora salen har ett traditionellt utseende med rektangulär plan med förhållandevis flackt sadeltak. Tillbyggnaden är uppförd i stolpverk två våningar med kvadratisk plan. Byggnaden kröns av ett tälttak. Taken är täckta med svart plegel. Byggnaden har en relativt hög grund i huggen granit och är slätputsad. Fasaden är avfärgad i bruten vit kulör, under denna syns på stora salen en rosa kulör. Till stora salen finns elva fönster varav ett idag är igensatt. De övriga tio är av fyrluftstyp med rundbågeform upptill. Fönsterbågar och –karmar är målade i grönt, förutom på den norra gaveln där de har en röd kulör. På tillbyggnaden finns främst tvåluftsfönster utan spröjs men på den södra fasaden finns ett treluftsfönster. Även dessa är målade i grönt. I norr finns en mindre tillbyggnad vid ingången. Den tillkom under 1920-talet.

Himmets missionshus stod färdigt 1885 och används än i dag av missionsförsamlingen för samlingar och gudstjänster, vilket ger byggnaden en 125-årig kontinuitet som församlingslokal. Byggnaden ligger solitärt invid vägen mellan Himmets och Medåker och är väl synlig från samtliga väderstreck. Stora salen är exteriört i stort sett samma utformning som vid byggnadens uppförande. Tillbyggnaden i söder har en tidstypisk modernistisk utformning och kontrasten mellan de båda byggnadsdelarnas utformning är mycket intressant samtidigt som de bildar en sammanhållen enhet med hjälp av färgsättning och material. Byggnaden är av samhälls- och socialhistoriskt värde i och med det den kan berätta om framväxandet av missionsrörelsen under 1800-talet. Dess placering ger den ett miljöskapande värde och den är även värdefull som exempel på missionshus som alltjämt används till det ursprungliga ändamålet.

---

¹ <http://www.himmets.se/missionshuset/brytningstider.html> 2010-10-20

² Himmets missionsförsamling 125 år

Bild 1: Missionshuset från nordväst före restaurering.

Bild 2: Byggnadens norra fasad före restaureringen. Församlingen hade sedan tidigare målat dessa fönsterbågar i den önskade röda kulören. Fönsterbågarna restaurerades på nytt i detta projekt.

Bild 3: Missionshuset från nordöst före restaurering.

Byggnadsvårdsåtgärder

Byggnadens fönster var i stort behov av restaurering med bortfallet kitt och flagnande färg. Vissa av fönsterbågarna var dessutom rötskadade.

Bild 4 och 5: Behovet av restaurering var stort eftersom kitt hade fallit bort på flera fönsterbågar.

Bild 6 och 7: På samtliga fönster fanns flagnande färg.

Fönsterbågarna plockades ned och glaset togs ur. Beslagen avlägsnades och rengjordes i ett bad av kaustiksoda. När färgen gått bort från beslagen neutraliserades sodan med citronsyra. Bågarna skrapades trärena och vissa trälagningar gjordes där bågarna var rötskadade. Ett flertal glas var trasiga innan bågarna plockades ned. De aktuella rutorna är så pass stora att det ansågs omöjligt att få tag i begagnat glas varför kulturglas diskuterades. Som tur var fann församlingen likadana fönsterbågar med glas i ett uthus, varför glaset kunde ersättas med ursprungsglas. Glaset monterades med Kulturhantverkarnas linoljekitt. Även under beslagen lades Kulturhantverkarnas linoljekitt. Fönsterbågarna målades med Kulturhantverkarnas linolfärg i röd kulör enligt församlingens önskemål. Exakt kulör var NCS S5040-Y80R.

Bild 8 och 9: Två fönster efter restaurering.

Bild 10: Byggnadens västra fasad efter restaurering.

Bild 11: Byggnadens västra fasad efter fönsterrestaurering.

Bild 12: Byggnadens norra fasad efter restaurering.

Resultat

Restaureringen av fönstren har skett enligt länsstyrelsens beslut och godkändes antikvariskt.

Litteratur och källor

<http://www.himmeta.se/missionshuset/brytningstider.html> 2010-10-20

Larsson, Berit (red), *Himmeta missionsförsamling 125 år - historia och minnen från de första 125 åren med Himmeta missionförsamling*, 2007.

Västmanlands läns museums arkiv

Bildlista

Bild 1	Vlm_kmvIM-1313
Bild 2	Vlm_kmvIM-1315
Bild 3	Vlm_kmvIM-790
Bild 4	Vlm_kmvIM-790
Bild 5	Vlm_kmvIM-1319
Bild 6	Vlm_kmvIM-1318
Bild 7	Vlm_kmvIM-784
Bild 8	Vlm_kmvIM-2095
Bild 9	Vlm_kmvIM-2100
Bild 10	Vlm_kmvIM-2091
Bild 11	Vlm_kmvIM-2094
Bild 12	Vlm_kmvIM-2092

Administrativa uppgifter

<i>Västmanlands läns museums dnr:</i>	VLM 120051
<i>VO Kulturmiljö; projektnr:</i>	3-12-102
<i>Länsstyrelsen dnr:</i>	434-4731-10
<i>Fastighetsbeteckning:</i>	Sticklinge 3:11
<i>Landskap:</i>	Västmanland
<i>Län:</i>	Västmanland
<i>Socken:</i>	Himmeta
<i>Kommun:</i>	Köping
<i>Ägare-beställare:</i>	Himmeta missionsförsamling
<i>Entreprenör:</i>	Allmogeträ och bygg Göran Broberg Frosta 18 731 94 KÖPING 070-585 26 16
<i>Antikvarisk medverkan:</i>	Västmanlands läns museum Antikvarisk expert Ia Manbo Karlskatan 2 722 14 VÄSTERÅS Tele: 021-39 32 22

– en del av Landstinget Västmanland

Västmanlands läns museum, Karlsgatan 2, 722 14 VÄSTERÅS
Tele: 021-39 32 22 · E-post: lansmuseet@ltv.se
Hemsida: www.vastmanlandslansmuseum.se

ISSN 1651-7342
ISBN 978-91-86511-61-6